

การดำเนินงานแผนที่ในท้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

นางสาว ศิริณ ไรจนสโรช

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-029-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

15434

i 10301616

THE OPERATION OF MAPS IN STATE UNIVERSITY LIBRARIES

Miss Sirin Rojanasaroj

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-576-029-3

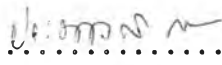
หัวข้อวิทยานิพนธ์   การดำเนินงานแผนทีในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ
โดย   นางสาว ศิริณ ไรจนสโรช
ภาควิชา   บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ชูติมา สัจจามันท์

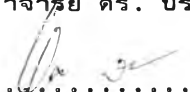

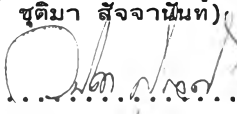
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยบรจรัมนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วิชราชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาวดี สิบสนธิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ชูติมา สัจจามันท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วนิตา สุรวดี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณทิมล กุลบุญ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

ศิริน โรจนโสโรช : การดำเนินงานแผนที่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ (THE OPERATION OF MAPS IN STATE UNIVERSITY LIBRARIES) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ชุตินา สัจจามันท์, 233 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทรัพยากรแผนที่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย การดำเนินงานแผนที่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทยด้านงานบริหาร งานเทคนิคและงานบริการ ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะในการดำเนินงานแผนที่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรแผนที่ที่มีอยู่ในห้องสมุดส่วนใหญ่คือ แผนที่และลูกโลก ห้องสมุดจำนวนมากจัดดำเนินงานแผนที่ร่วมกับสารสนเทศวัสดุ โดยสถานที่จัดเก็บและให้บริการไม่แยกเป็นเอกเทศ วัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่ใช้โดยมาก คือของ เครื่องถ่ายเอกสารและตู้เก็บแผนที่ตามแนวนอนซึ่งทำด้วยโลหะ ห้องสมุดทุกแห่งมิได้จัดสรรงบประมาณสำหรับแผนที่โดยเฉพาะ วิธีจัดทำที่ใช้มากที่สุด คือ การได้รับแผนที่เป็นอภินันทนาการจากวารสาร ห้องสมุดส่วนมากลงทะเบียนแผนที่และทำบัตรรายการแผนที่ โดยใช้หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการของแองโกล-อเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 การจัดเก็บแผนที่ใช้วิธีวางในตู้เก็บแผนที่ตามแนวนอน งานบริการ ห้องสมุดทุกแห่งมีบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการให้ยืมใช้ภายในห้องสมุดและบริการถ่ายเอกสาร

ปัญหาในการดำเนินงานแผนที่โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย และปานกลาง ข้อเสนอแนะของห้องสมุดจำนวนมากที่สุด คือ ควรรวบรวมรายชื่อแผนที่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยหรือจัดทำสหบัตรรายการแผนที่พิมพ์เผยแพร่ และควรจัดเก็บแผนที่ไว้ที่ห้องสมุด

ภาควิชา ..... บรรณารักษศาสตร์ .....
สาขาวิชา ..... บรรณารักษศาสตร์ .....
ปีการศึกษา ..... 2531 .....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

SIRIN ROJANASAROJ : THE OPERATION OF MAPS IN STATE UNIVERSITY LIBRARIES. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. CHUTIMA SACCHANAND, 233 pp.

This study investigates the availability of maps in state university libraries in Thailand, and the operation of maps including administration, technical support and services. It will point out problems and obstacles of such operations in state university libraries, and provides suggestions to overcome them.

The study has found that the maps that are available in most libraries are flat maps and globes. The majority of libraries locate the maps with audio-visual materials. Storage space and services are not provided separately. Equipment and materials used are envelopes, photocopying machines, and horizontal steel map cabinets. None of the libraries allocates budget specifically for maps. Most of the maps are acquired through gifts. Most of the libraries register and prepare card catalogues using mainly the Anglo-American Cataloguing Rules (2 nd. edition). Maps are stored by placing in horizontal map cabinets. As far as services are concerned, reference service, lending for use in the library, and photocopying service are available in every library.

Most libraries have only few problems in the operation of maps while some have moderate problems. The suggestion most offered is that there should be a compilation of the titles of all the maps in state university libraries or a union catalogue of maps should be published. Maps should be stored at libraries.

ภาควิชา ..... บรรณารักษศาสตร์ .....
สาขาวิชา ..... บรรณารักษศาสตร์ .....
ปีการศึกษา ..... 2531 .....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ชูติมา สัจจานันท์ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณพิมล กุลบุญ ซึ่งได้กรุณาสละเวลา ให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์มา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ อุษาวดี จันทรสนธิ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ทางด้านสถิติ และอาจารย์ทุกท่านที่เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์นี้

เนื่องจากทุนในการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจาก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสัมภาษณ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และขอขอบคุณพี่น้อง เพื่อน ๆ ซึ่งคอย เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1. บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
แนวเหตุผล	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
วิธีดำเนินการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
2. การดำเนินงานแผนที่ในท้องสมุดมหาวิทยาลัย	9
ความหมายของแผนที่	9
ความสำคัญและประโยชน์	10
ประเภทของแผนที่	12
องค์ประกอบของแผนที่	18
ประวัติการทำแผนที่	23
การดำเนินงานแผนที่ในท้องสมุดมหาวิทยาลัย	25
งานบริหาร	25
งานเทคนิค	32
งานบริการ	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย	48
กลุ่มประชากรที่จะศึกษา	48
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	184
บรรณานุกรม	203
ภาคผนวก	212
ประวัติผู้เขียน	233

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 สถานภาพของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการดำเนินงานแผนที่	54
2 ประเภทและจำนวนทรัพยากรแผนที่ของห้องสมุด	56
3 การจัดดำเนินงานแผนที่	58
4 การจัดดำเนินงานคัดเลือกและจัดหาแผนที่	60
5 การจัดดำเนินงานเตรียมก่อนให้บริการ	61
6 การจัดดำเนินงานวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ	62
7 การจัดดำเนินงานจัดเก็บและสงวนรักษาแผนที่	63
8 การจัดดำเนินงานบริการแผนที่	64
9 การจัดดำเนินงานซ่อมแผนที่	65
10 บุคลากรที่คัดเลือก จัดหาแผนที่	68
11 หน่วยงานที่คัดเลือก และจัดหาแผนที่	69
12 บุคลากรที่เตรียมก่อนให้บริการแผนที่	72
13 หน่วยงานที่เตรียมก่อนให้บริการแผนที่	73
14 บุคลากรที่วิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการแผนที่	76
15 หน่วยงานที่วิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการแผนที่	77
16 บุคลากรที่จัดเก็บและสงวนรักษาแผนที่	79
17 บุคลากรที่ให้บริการแผนที่	80
18 หน่วยงานที่จัดเก็บ สงวนรักษาและให้บริการแผนที่	81
19 บุคลากรที่ซ่อมแผนที่	84
20 หน่วยงานที่ซ่อมแผนที่	85
21 ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินงานแผนที่	88
22 วัสดุที่ใช้ในการดำเนินงานแผนที่	90
23 การประเมินค่าและคัดเลือกแผนที่	93

ตารางที่	หน้า
24	หลักเกณฑ์การประเมินค่าและคัดเลือกแผนที่ที่ใช้..... 95
25	คู่มือและสิ่งประกอบที่ใช้ในการเลือกซื้อแผนที่..... 97
26	วิธีจัดหาแผนที่ 99
27	การซื้อแผนที่ที่ผลิตในประเทศ 101
28	การซื้อแผนที่ที่ผลิตจากต่างประเทศ 103
29	หน่วยงานที่บริจาคแผนที่ 105
30	ปริมาณการจัดหาแผนที่แต่ละปี 108
31	บุคลากรผู้ตรวจสอบสภาพแผนที่ 110
32	การลงทะเบียนแผนที่ 112
33	รหัสทะเบียนของแผนที่ 114
34	รายการที่ลงทะเบียน 116
35	ประเภทของทรัพยากรแผนที่ที่ลงทะเบียน 118
36	การประทับตราของห้องสมุดที่แผนที่ 120
37	การทำบัตรรายการแผนที่ 122
38	ประเภทของทรัพยากรแผนที่ที่ทำบัตรรายการ 124
39	ชนิดของบัตรรายการแผนที่ที่จัดทำ 126
40	ลักษณะของบัตรรายการแผนที่ 128
41	คู่มือที่ใช้ในการทำบัตรรายการแผนที่ 130
42	ระบบที่ใช้ในการจัดเก็บแผนที่ 132
43	รายการหลักที่บันทึกในบัตรรายการแผนที่ 134
44	รายการที่บันทึกในบัตรรายการแผนที่ 136
45	คู่มือการกำหนดหัวเรื่องในการทำบัตรรายการแผนที่ 138
46	การเรียงบัตรรายการแผนที่ 140
47	เครื่องมือช่วยค้นที่ไม่ใช่บัตรรายการ..... 143
48	การควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นในสถานที่เก็บแผนที่ 146
49	วิธีเก็บแผนที่ 148

ตารางที่	หน้า
50 การจัดเรียงลำดับแผนที่	150
51 การจัดวางลูกโลก	152
52 วิธีจัดเก็บภาพถ่ายทางอากาศ	154
53 การสงวนรักษาแผนที่นอกจากเก็บในตู้	156
54 ความชำรุดเสียหายของแผนที่	158
55 สาเหตุของการชำรุดเสียหายของแผนที่	160
56 การดำเนินการกับแผนที่ที่ชำรุดเสียหาย	162
57 สถานที่เก็บและให้บริการแผนที่	164
58 บริการที่เกี่ยวข้องกับแผนที่ของห้องสมุด	166
59 เหตุผลในการไม่ให้ยืมแผนที่ออกนอกห้องสมุด	168
60 การเข้าถึงแผนที่ในห้องสมุด	172
61 การประชาสัมพันธ์แผนที่ในห้องสมุด	174
62 ค่าเฉลี่ยน้ำหนักและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงาน .. แผนที่	176 176
63 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานแผนที่ในห้องสมุด	182
มหาวิทยาลัย	182
64 ความแตกต่างในการดำเนินงานแผนที่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ .... แต่ละแห่ง	192 192